

تحلیل روند رشد مراکز سکونتگاهی پیراشهری در اراضی با قابلیت بالای کشاورزی در منطقه کلانشهری تهران

تکتم آشنایی^{۱*}، عبدالهادی دانشپور^۲، مظفر صرافی^۳

۱- کارشناس ارشد شهرسازی، دانشگاه علم و صنعت ایران، toktam.ashnaee@gmail.com

۲- دکترای شهرسازی، عضو هیئت علمی دانشگاه علم و صنعت ایران،
daneshpour@iust.ac.ir

۳- دکترای برنامه ریزی شهری و منطقه‌ای، عضو هیئت علمی دانشگاه شهید
بهشتی mozaffar_sarrafi@hotmail.com

چکیده

قلمروی پیرامونی شهر به عنوان فضایی اجتماعی- اقتصادی با ترکیبی از ویژگی‌های شهری و روستایی، اغلب به عنوان پیراشهر یا برخوردارگاه پیراشهری شناخته می‌شود که در آن نظام‌های کشاورزی، شهری و طبیعی در تعاملی پایا و مداومی با یکدیگر قرار دارند. واژه پیراشهر می‌تواند به معنی مکان، مفهوم و فرایند مورد استفاده قرار بگیرد و ویژگی‌ها و کارکردهای گوناگونی را بیان - دارد. سکونتگاه‌های پیراشهری با وجود یکپارچگی فضایی با نواحی شهری به دلیل رشد سریع، پویایی و ویژگی‌های اجتماعی، اقتصادی و زیست محیطی مختلط می‌تواند هم از نواحی شهری و هم روستایی متمایز باشد. در طی دوره شکلیابی و پیکره‌بندی فضایی منطقه کلانشهری تهران سهم جمعیت مراکز سکونتگاهی پیراشهری از جمعیت شهری منطقه کلانشهری تهران به طور چشمگیری افزایش یافته و در حقیقت رشد کلانشهر تهران در خارج از مرزهای محدوده رسمی آن شکل گرفته است. تحلیل کلاس‌های پوشش گیاهی و اراضی ساخته شده در تصاویر ماهواره‌ای لندست سال‌های ۱۹۸۸ و ۲۰۰۶ میلادی حاکی از روند تخریب گسترده اراضی کشاورزی و باغات به ویژه در دشتهای جنوبی منطقه و گسترش ابعاد کالبدی مراکز سکونتگاهی پیراشهری در این پهنه سرزمین بوده است. پراکنش فضایی چنین رشد و گسترشی در اراضی با قابلیت بالای کشاورزی از لحاظ ارزیابی توان اکولوژیکی در منطقه کلانشهری تهران صورت گرفته است.

واژه‌های کلیدی: پیراشهر، برخوردارگاه پیراشهری، پیراشهرنشینی، پیوستگی روستا- شهری، منطقه کلانشهری تهران